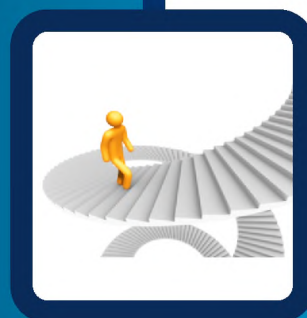

наукове видання

- Економіко-математичне моделювання
- Організаційне моделювання
- Інформаційні технології
- Дистанційне навчання

Кібернетичне управління та інформаційні технології

▪ Свідоцтво серія KB №20327-10127 P

Випуск №1

1
2014

вінницький національний аграрний університет

www.cyberjournal.vsau.org

№1 травень, 2014 р.
№1 май, 2014 г.
№1 may, 2014

Журнал зареєстрований в Державній реєстраційній службі України. Серія КВ № 20327-10127 Р. Видання є науковим, багатотомним, текстовим, офіційно затвердженим в якості наукового журналу, що рецензується, в якому публікуються передові наукові досягнення українських та закордонних вчених, матеріали, що містять результати оригінальних досліджень, оформлених у вигляді повних статей та коротких повідомлень.

Кібернетичне управління та інформаційні технології
Наукове видання

Scientific edition
Cybernetic management and Information Technology

Кибернетическое управление и информационные технологии
Научное издание

До видання приймаються тільки раніше неопубліковані авторські матеріали – наукові та науково-практичні статті, критичні оглядові статті, рецензії, фрагменти монографій. В журналі можуть бути опубліковані основні наукові результати дисертацій на здобуття вчених ступенів кандидата та доктора з економічних, технічних, педагогічних наук. Мови публікацій – українська, російська, польська, англійська, німецька, французька.

Всі авторські матеріали, опубліковані в журналі «Кібернетичне управління та інформаційні технології», включаються в склад баз даних Російського індексу наукового цитування (РІНЦ) та польського індексу наукового цитування Коперніка. Журнал видається з 2013 року, виходить 2 рази в рік.

Засновник – Вінницький національний аграрний університет. Адреса засновника та редакції: Україна, 21008, Сонячна 3. Адреса сайту: <http://cyberjournal.vsau.org/>; адреси редакторів: Коляденко Світлана Василівна koladenko@vsau.vin.ua; Коваленко Олена Олексіївна ok@vsau.vin.ua; Паламарчук Євген Анатолійович p@vsau.vin.ua; Петровська Аліса Вікторівна petrovaska88@vsau.vin.ua; Підлубний Владислав Федорович vlad@vsau.vin.ua

Затверджено вченою радою Вінницького національного аграрного університету
Протокол № 10 від 30 травня 2014 року

Журнал зарегистрирован в государственной регистрационной службе Украины.
Серия КВ № 20327-10127 Р
Издание является научным, рецензируемым, многотомным, текстовым, официально утвержденным в качестве научного журнала, в котором публикуются передовые научные достижения украинских и зарубежных ученых; материалы, которые содержат результаты оригинальных исследований, оформленных в виде полных статей и коротких сообщений.

The journal is registered in State Registration Service of Ukraine, KV Series № 20327-10127 P.
The publication is a scientific, peer-reviewed, multi-volume, text, approved as a scientific journal that publishes cutting-edge scientific achievements of Ukrainian and foreign scientists; materials which contain the results of original research, designed in the form of complete articles and short messages.

Scientific edition
**Cybernetic governance and
Information Technology**
Научное издание
Кибернетическое
управление
и информационные
технологии

Для издания принимаются только ранее неопубликованные авторские материалы – научные и научно-практические статьи, критические обзорные статьи, рецензии, фрагменты монографий. В журнале могут быть опубликованы основные научные результаты диссертаций на соискание степеней кандидата и доктора технических, экономических, педагогических наук. Языки публикаций – украинский, русский, польский, английский, немецкий, французский.

Accepted for publication only previously unpublished copyrighted material - scientific and practical articles, critical review articles, reviews, excerpts monographs. The journal can be published basic scientific results of dissertations for the degrees of candidate and doctor of technical, economic, pedagogical sciences. Languages of publications - Ukrainian, Russian, Polish, English, German and French.

Все авторские материалы, опубликованные в журнале «Кибернетическое управление и информационные технологии», включаются в состав баз данных Российского индекса научного цитирования (РИНЦ) и польского индекса научного цитирования Индекса Коперника.

All copyrighted material published in the journal "cybernetic management and information technology", included in the databases of the Russian Science Citation Index (RISC) and Polish Science Citation Index Index Copernicus

Журнал издается с 2013 года, выпускается 2 раза в год. Учредитель – Винницкий национальный аграрный университет. Адрес учредителя и редакции: Украина, 21008, Солнечная 3. Адрес сайта <http://cyberjournal.vsau.org/>; адреса редакторов:

Коляденко Светлана Васильевна koladenko@vsau.vin.ua; Коваленко Елена Алексеевна ok@vsau.vin.ua; Паламарчук Евгений Анатольевич p@vsau.vin.ua; Петровская Алиса Викторовна petrovska88@vsau.vin.ua; Пидлубный Владислав Федорович vlad@vsau.vin.ua

The magazine has been published since 2013, issued 2 times a year. Founder - Vinnytsia National Agrarian University. Founder and editorial address: Ukraine, 21008, Sun 3.

Url <http://cyberjournal.vsau.org/>; Addresses editors Kolyadenko Svitlana koladenko@vsau.vin.ua; Kovalenko Olena ok@vsau.vin.ua; Palamarchuk Eugen p@vsau.vin.ua; Petrovska Alisa petrovska88@vsau.vin.ua; Pidlubny Vladislav vlad@vsau.vin.ua

Редакційна колегія

Головний редактор д.е.н., професор Шпыкуляк
Олександр Григорович.
Редактори рубрик:
Моделювання економічних систем – д.е.н.,
професор, академік Коляденко Світлана Василівна;
Інформаційні технології к.т.н., доцент Паламарчук
Євгеній Анатолійович;
Дистанційне навчання, інформаційне середовище
професійної діяльності к.т.н., доцент Коваленко
Олена Олексіївна
Редактори
Петровська Аліса Вікторівна
Підлубний Владислав Федорович
Редакційна рада
Бісікало Олег Володимирович, д.т.н., доцент;
Вовк Володимир Михайлович, д.е.н., професор;
Джеджула Олена Михайлівна, д.п.н., професор;
Дмитришин Леся Ігорівна, д.е.н., доцент;
Сергєєва Людмила Нильсівна, д.е.н., професор;
Мазур Анатолій Григорович, д.е.н., професор;
Мороз Олег Васильович, д.е.н., професор;
Поліщук Наталія Вікторівна, д.е.н., доцент;
Правдюк Наталія Леонідівна, д.е.н., професор;
Прутська Олена Олексіївна, д.е.н., професор;
Чорна Людмила Олександрівна, д.е.н., професор;
Шпак Нестор Омелянович, д.е.н., професор;
Яблочников Сергій Леонтьович, д.п.н., професор.
Зарубіжні члени редакційної ради
Благун Іван Семенович, доктор хабілітат,
професор, Польща;
Блінов Андрій Олегович, д.е.н., професор, академік
РАЕН, Росія
Дога Валерій Семенович, доктор хабілітат,
професор, Молдова
Юрасов Олексій Володимирович, д.е.н., професор,
Росія
Тманов Анатолій, Ph.D, США,
Урінцов Аркадій Ілліч, д.е.н., професор, Росія
Зайцева Ларіса, д.т.н., професор, Латвія

Редакционная коллегия

Главный редактор д.э.н., профессор Шпыкуляк
Александр Григорьевич
Редакторы рубрик:
Моделирование экономических систем – д.э.н.,
профессор, академик Коляденко Светлана
Васильевна;
Информационные технологии – к.т.н., доцент
Паламарчук Евгений Анатольевич
Дистанционное обучение, информационная среда
профессиональной деятельности – к.т.н., доцент
Коваленко Елена Алексеевна
Редакторы
Петровская Алиса Викторовна
Пидлубный Владислав Федорович
Редакционный совет
Бисикало Олег Владимирович, д.т.н., доцент;
Вовк Владимир Михайлович, д.э.н., профессор;
Джеджула Елена Михайловна, д.п.н., профессор;
Дмитришин Леся Игоревна, д.э.н., доцент;
Сергеева Людмила Нильсовна, д.э.н., профессор;
Мазур Анатолий Григорьевич, д.э.н., профессор;
Мороз Олег Васильевич, д.э.н., профессор;
Полещук Наталья Викторовна, д.э.н., доцент;
Правдюк Наталья Леонидовна, д.э.н., профессор;
Прутская Елена Алексеевна, д.э.н., профессор;
Черная Людмила Александровна, д.э.н.,
профессор;
Шпак Нестор Омелянович, д.э.н., профессор;
Яблочников Сергей Леонтьевич, д.п.н., профессор.
Зарубежные члены редакционного совета
Благун Иван Семенович, доктор хабилитат,
профессор, Польша;
Блинов Андрей Олегович, д.э.н., профессор,
академик РАЕН, Россия
Дога Валерий Семенович, доктор хабилитат,
профессор, Молдова
Юрасов Алексей Владимирович, д.э.н.,
профессор, Россия
Тманов Анатолий, Ph.D, США,
Уринцов Аркадий Ильич, д.э.н., профессор, Россия
Зайцева Лариса, д.т.н., профессор, Латвия

Editorial board

Editor in Chief. Doctor of Economics, Professor
Shpykulyak Oleksandr
Editors categories:
Modeling of economic systems - professor Svitlana
Kolyadenko,
Information Technology – ph.D., Associate Professor
Eugene Palamarchuk
Distance learning, information environment of
professional activity - Ph.D., Associate Professor
Kovalenko Olena
Editors
Petrovska Alisa
Pidlubny Vladislav

Editorial Board

Bisikalo Oleg, doctor of technical, Associate Professor;
Vovk Volodumir, doctor of economics, Professor;
Dzhedzhula Elena, doctor of pedagogy, Professor;
Dmytryshyn Lesya, doctor of economics, Associate
Professor;
Serhyeyeva Lyudmyla, doctor of economics, Professor;
Mazur Anatoly, doctor of economics, Professor;
Moroz Oleg, doctor of economics, Professor;
Polishchuk Natalia, doctor of economics, Associate
Professor;
Pravdyuk Natalia, doctor of economics, Professor;
Prutska Olena, doctor of economics, Professor;
Chorna Ludmila, doctor of economics, Professor;
Shpak Nestor, doctor of economics, Professor;
Yablochnikov Sergey, doctor of pedagogy, Professor.

Foreign Members of the Editorial Board: Blagun Ivan, doctor of economics, professor, Moldova; Blinov Andrey doctor of economics, Professor, Academy of Natural Sciences, Russia; Doga Valery, doctor of economics, Professor, Moldova; Yurasov Alexey, doctor of economics, Professor, Russian; Tmanov Anatoly, Ph.D, США, Urintsov Arkady, doctor of economics, Professor; Zaytseva Larisa, doctor of technical, Professor, Latvia.

Вітальне слово президента ВНАУ

Калетнік Г.М.

Шановні колеги!

Розвиток інноваційних методів, моделювання, системного підходу в економіці, техніці, освіті завжди був актуальним напрямом для наукових досліджень та практичних впроваджень. Сьогодні, наша країна потребує нових результатів науки і техніки, високоосвічених фахівців для відновлення національної економіки, розвитку сучасних управлінських та інформаційних технологій. Кібернетичні методи та інструменти інформаційних технологій дозволяють оптимізувати економічні та технічні системи, сформувані ефективно середовище для прийняття рішень на всіх рівнях управління – від підприємства до держави. Зворотній зв'язок, принцип якого є основним для кібернетичного управління, впроваджений в практичну діяльність дозволить спрогнозувати «кризові явища», знизити ризики, адаптувати організаційні системи до реальних умов.

Журнал «Кібернетичне управління та інформаційні технології» є одним з наукових журналів Вінницького національного аграрного університету, ініціаторами створення якого стала кафедра економічної кібернетики. Викладачі цієї кафедри займаються прикладною наукою за принципом «Теорія-практика-впровадження в організаціях та в навчальний процес». Ефективні команди викладачів, аспірантів та студентів запатентували та впровадили інформаційно-освітні комплекси, брали участь в різноманітних олімпіадах та конкурсах з кібернетики та інформаційних технологій; запровадили інноваційні форми навчання та науково-дослідного спілкування за допомогою вебінарів та відео конференцій. Географія співпраці вчених – Україна, Росія, Білорусь, Латвія, Литва, Німеччина, Ізраїль, США.

Сподіваємось, що журнал стане науково-дискусійним майданчиком для відомих та молодих науковців та практиків !

*Доктор економічних наук, професор
Калетнік Григорій Миколайович*

Уважаемые коллеги!

Развитие инновационных методов, моделирования, системного подхода в экономике, технике, образовании всегда было актуальным направлением для научных исследований и практических внедрений. Сегодня наша страна требует новых результатов науки и техники, высокообразованных специалистов для возрождения национальной экономики, развития современных управленческих и информационных технологий. Кибернетические методы и инструменты информационных технологий дают возможность оптимизировать экономические и технические системы, сформировать эффективную среду для принятия решений на всех уровнях управления – от предприятия до государства. Обратная связь, принцип которой является основным для кибернетического управления, внедренная в практическую деятельность даст возможность спрогнозировать «кризисные явления», снизить риски, адаптировать организационные системы к реальным условиям.

Журнал «Кибернетическое управление и информационные технологии» – один из научных журналов Винницкого национального аграрного университета, инициаторами создания которого стала кафедра экономической кибернетики. Преподаватели этой кафедры занимаются прикладной наукой, используя принцип «Теория-практика-внедрение в организации и в учебный процесс». Эффективные команды преподавателей, аспирантов и студентов запатентовали и внедрили информационно-образовательные комплексы, принимали участие в разнообразных конкурсах и олимпиадах по кибернетике, программированию, использованию информационных технологий; внедрили инновационные формы обучения и научно-исследовательского общения с помощью вебинаров и видео конференций. География сотрудничества ученых – Украина, Россия, Беларусь, Латвия, Литва, Германия, Израиль, США.

Надеемся, что журнал будет научно-дискуссионной площадкой для известных и молодых ученых и практиков!

*Доктор экономических наук, профессор
Калетник Григорий Николаевич*

Dear colleagues!

Developments of innovative methods, modeling of the system approach in the economy, engineering, education have always been an actual direction of scientific researches and practical implementations. Nowadays, our country needs new results of the science and engineering, high-qualified specialists for recovery of the national economy, and development of contemporary managerial and information technologies. Cybernetic methods and instruments of information technologies enable to optimize economic and engineering systems, to form an effective environment for decision-making at all levels of management, i.e. from an enterprise to a country. Implementation of a reverse relation, principles of which are basic for cybernetic management, in a practical activity enables to prognosticate “crisis appearances”, to reduce risks, to adapt organizational systems to real conditions.

The journal “Cybernetic Management and Information Technologies” is one of the scientific journals of Vinnytsia National Agrarian University. An initiator of foundation of the journal was Department of economic cybernetics. Lecturers of this Department solve practical scientific tasks according to the principle “Theory – practice – implementation in organizations and educational process”. Effective teams of lecturers, postgraduates, and students acquired patents and implemented information and educational complexes, participated in different competitions and contests on cybernetics and information technologies, apply innovative forms of education and scientific research conversations, using webinars and videoconferences. The scientists cooperate with scholars from Ukraine, Russia, Belorussia, Latvia, Lithuania, Germany, Israel, and the USA.

We hope that the journal will become a scientific disputable platform for famous and young scientists and practitioners!

*Doctor of economics, professor
Grigory Kaletnik*

Вступне слово

Поняття «кібернетичне управління», яке взято редакторами в заголовок нашого наукового журналу, по-різному сприймається фахівцями з економічної кібернетики. Кібернетика – наука про управління складними системами. Принципи кібернетичного управління базуються на зворотному зв'язку – поєднання морквини та палиці. Кібернетика є настільки синергетичною наукою, яка охоплює різноманітні галузі науки, економіки, менеджменту, техніки, соціології, біології, педагогіки, психології, навчання, що «кібернетичні підходи» до управління стають гарною звичкою при побудові різноманітних систем та оптимального управління ними. Кібернетичне управління дозволяє приблизити систему до стану рівноваги, знизити ризики входження в кризові стани. Вчені завжди є мрійниками. Але наукові гіпотези кібернетиків, що здавались нереальними мріями, сьогодні вже почали збуватись. Економісти досліджували проблеми впливу та взаємозв'язку економічних факторів завжди. Так, теорія кореляції і елементи вчення про криві розподілу українського вченого Є. Є. Слуцького, яка ще з 1912 року тривалий час була найгрунтовнішою серед сучасних економіко-математичних досліджень проблем попиту і взаємозв'язку між функцією попиту, рухом цін та доходів, сьогодні реалізується в прикладних моделях. Н. Вінер заклав фундамент кібернетики як науки про управління в 1948 році. Кібернетичні підходи П. Друкера практично реалізуються в менеджменті. В.М. Глушков у 1964 році запропонував систему управління, яка б дала змогу керівним органам, використовуючи мережі обчислювальних центрів, керувати економікою країни в реальному часі на всіх рівнях – від уряду країни до безпосередніх керівників підприємств і його підрозділів, розуміючи що спершу треба було вдосконалити всю систему керування, планування й прогнозування в країні. В 60-і роки в інституті В.М. Глушкова вже досліджували можливості електронних платежів, до яких ми сьогодні вже звикли. А.І. Берг в кінці 50-х років визначив задачі кібернетики як підвищення ефективності діяльності людини у всіх випадках, коли необхідно здійснювати управління. Він заснував семінари з кібернетичного управління та системного аналізу в Москві, слава яких була відома всім науковим школам Радянського Союзу. С. Бір визначив кібернетику як науку ефективної організації та був практиком кібернетичного управління.

В другій половині минулого століття широкого розвитку набула економічна кібернетика і в сільському господарстві, зокрема перший факультет економічної кібернетики із сільськогосподарських вузів СРСР був створений за ініціативи М. О. Браславця в Одеському сільськогосподарському інституті в 1969 році. При кафедрі економічної кібернетики були створені: самий сучасний на той час госпрозрахунковий обчислювальний центр, дві проблемні лабораторії, де вивчали і впроваджували у виробництво економіко-математичні методи, нові досягнення в обчислювальній техніці для сільського господарства і окремих підприємств країни. Це вже тоді стало прообразом кібернетичного управління взагалі, і в сільському господарстві зокрема. Використання кібернетичних законів для всіх видів систем, організацій та соціальних інститутів, створених людьми та взаємодіючими в них і між ними - ось що таке «Кібернетичне управління». Зрозуміло, що розвиток кібернетики неможливий без інформаційних технологій. Напрямок розвитку автоматизованих систем управління подарував крила кібернетикам-математикам – можливості апробації та реалізації теоретичних моделей. Кожне наукове дослідження містить елементи моделювання. Вчені моделюють світ і хочуть зробити його кращим. Кібернетичне управління та інформаційні технології – це теоретичні концепції, практичні задачі, економіко-математичні та комп'ютерні моделі, які синергетично поєднують дослідження різноманітних галузей науки і практики.

Ініціаторами народження наукового журналу «Кібернетичне управління та інформаційні технології» є кафедра економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету. Маючи достатній досвід щодо формування бібліотеки моделей розвитку

підприємств та регіону; розробки та впровадження системи управління навчанням, активно співпрацюючи з науковою школою д.е.н., професора, завідувача кафедри економічної кібернетики Львівського національного університету В.М. Вовка та іншими науковими школами з кібернетики, національної та регіональної економіки та менеджменту, практичними фахівцями Всеукраїнського співтовариства ІТ-директорів, ми вирішили стати координаторами друкованого та електронного майданчика для ознайомлення, обговорення, дискусій з питань моделювання економічних та управлінських систем, розвитку інформаційних технологій та дистанційного навчання.

Запрошуємо до співпраці аспірантів та докторантів, адже жодна дисертаційна робота неможлива без математичної формалізації, моделювання, використання інформаційних технологій.

Чекаємо повідомлень та науково-практичних статей від фахівців-практиків, адже розвиток прикладної науки неможливий без практичної адаптації наукових гіпотез.

Дистанційне електронне навчання, створення ефективного інформаційного середовища професійної діяльності – майбутнє якісної освіти, втілення ідеї «Навчання через все життя». Саме тому ми чекаємо різноманітних та різнонаправлених результатів в галузі інноваційних та інформаційних технологій в освіті.

В планах редакційної колегії – розвиток трьох напрямів журналу – економічного, технічного та педагогічного. Як учасники міжнародних проектів, сподіваємось побачити на сторінках журналів закордонних авторів.

Запрошуємо до співпраці всіх зацікавлених. Ми чекаємо, що ваші сміливі гіпотези, оригінальні результати досліджень, практичні впровадження сучасних інформаційних систем з'являться на сторінках нашого журналу!

Редактори журналу:

д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету Коляденко Світлана Василівна

к.т.н., професор кафедри економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету Паламарчук Євген Анатолійович

к.т.н., доцент кафедри економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету, член Всеукраїнського співтовариства ІТ-директорів Коваленко Олена Олексіївна.

Вступительное слово

Понятие «кибернетическое управление», которое взято редакторами в заголовок нашего научного журнала, по-разному воспринимается специалистами по экономической кибернетике. Кибернетика – наука об управлении сложными системами. Принципы кибернетического управления основаны на обратной связи – сочетании кнута и пряника. Кибернетика является настолько синергетической наукой, которая охватывает различные отрасли: экономики, менеджмента, техники, социологии, биологии, педагогики, психологии, обучения, что «кибернетические подходы» к управлению становятся хорошей привычкой при построении различных систем и оптимального управления ими. Кибернетическое управление позволяет приблизить систему к состоянию равновесия, снизить риски вхождения в кризисные состояния. Ученые всегда были мечтателями. Но научные гипотезы кибернетиков, казавшиеся нереальными мечтами, сегодня уже начались сбываться. Экономисты исследовали проблемы влияния и взаимосвязи экономических факторов всегда. Так, теория корреляции и элементы учения о кривых распределения украинского ученого Е. Слуцкого, которая еще с 1912 года долгое время была самой обоснованной среди современных экономико-математических исследований проблем спроса и взаимосвязи между функцией спроса, движением цен и доходов, сегодня реализуется в прикладных моделях. Н. Винер заложил фундамент кибернетики как науки об управлении в 1948 году. Кибернетические подходы П. Друкера нашли практическую реализацию в менеджменте. В.М. Глушков в 1964 году предложил систему управления, которая бы позволила руководящим органам, используя сети вычислительных центров, управлять экономикой страны в реальном времени, на всех уровнях – от правительства страны до непосредственных руководителей предприятий и его подразделений, прекрасно понимая, что сначала нужно усовершенствовать всю систему управления, планирования и прогнозирования в стране. В 60-е годы в институте В.М. Глушкова уже исследовали возможности электронных платёжей, к которым мы сегодня привыкли. А.И. Берг в конце 50-х годов определил задачи кибернетики как повышение эффективности деятельности человека во всех случаях, когда необходимо осуществлять управление. Он был основателем семинаров по проблемам кибернетического управления и системного анализа в Москве, слава которых была известна всем научным школам Советского Союза. С. Бир определил кибернетику как науку эффективной организации и был практиком кибернетического управления.

Во второй половине прошлого века широкое развитие получила экономическая кибернетика и в сельском хозяйстве, в частности первый факультет экономической кибернетики в сельскохозяйственных вузах СССР был создан по инициативе Н. А. Браславца в Одесском сельскохозяйственном институте в 1969 году. При кафедре экономической кибернетики были созданы: самый современный для того времени хозрасчетный вычислительный центр, две проблемные лаборатории, специалисты которых изучали и внедряли в производство экономико-математические методы, новые достижения в вычислительной технике для сельского хозяйства и отдельных предприятий страны. Это уже тогда стало прообразом кибернетического управления вообще, и в сельском хозяйстве в частности. Использование кибернетических законов для всех видов систем, организаций и социальных институтов, созданных людьми и взаимодействующими в них и между ними – вот что такое «Кибернетическое управление». Понятно, что развитие кибернетики невозможно без информационных технологий. Направление развития автоматизированных систем управления подарило крылья кибернетикам-математикам – возможности, апробации и реализации теоретических моделей. Каждое научное исследование содержит элементы моделирования. Ученые моделируют мир и хотят сделать его лучше. Кибернетическое управление и информационные технологии – это теоретические концепции, практические задачи, экономико-математические и компьютерные модели, которые синергетически объединят исследования различных областей науки и практики.

Инициаторами рождения журнала «Кибернетическое управление и информационные технологии» является кафедра экономической кибернетики Винницкого национального аграрного университета. Имея достаточный опыт по формированию библиотеки моделей развития предприятий и региона; разработки и внедрения системы управления обучением, активно сотрудничая с научной школой д.э.н., профессора, заведующего кафедрой экономической кибернетики Львовского национального университета В.М. Вовка и другими научными школами по кибернетике, национальной и региональной экономики и менеджмента, практическими специалистами Всеукраинского сообщества ИТ-директоров, мы решили стать координаторами экспериментальной площадки – научного журнала – для ознакомления, обсуждения, дискуссий по вопросам моделирования экономических и управленческих систем, развития информационных технологий и дистанционного обучения.

Приглашаем к сотрудничеству аспирантов и докторантов, ведь ни одна диссертационная работа невозможна без математической формализации, моделирования, использования информационных технологий.

Ждем сообщений и научно-практических статей от специалистов-практиков, ведь развитие прикладной науки невозможно без практической адаптации научных гипотез.

Дистанционное электронное обучение, создание эффективной информационной среды профессиональной деятельности – будущее качественного образования, воплощение идеи «Обучение в течение всей жизни». Именно поэтому мы ждем разнообразных и разнонаправленных результатов в области инновационных и информационных технологий в образовании.

В планах редакционной коллегии – развитие трех направлений журнала – экономического, технического и педагогического. Как участники международных проектов, надеемся увидеть на страницах журналов авторов из различных стран.

Приглашаем к сотрудничеству всех заинтересованных лиц. Мы ожидаем, что ваши смелые гипотезы, оригинальные результаты исследований, практические внедрения современных информационных систем появятся на страницах нашего журнала!

Редакторы журнала:

д.э.н., профессор, заведующий кафедрой экономической кибернетики Винницкого национального аграрного университета Коляденко Светлана Васильевна

к.т.н., профессор кафедры экономической кибернетики Винницкого национального аграрного университета Паламарчук Евгений Анатольевич

к.т.н., доцент кафедры экономической кибернетики Винницкого национального аграрного университета, член Всеукраинского сообщества ИТ-директоров Коваленко Елена Алексеевна.

Introduction

The concept “cybernetic management” used by editors as a title of the journal is differently perceived by specialists in economic cybernetics. Cybernetics is a science that is concerned with management of complex systems. Principles of cybernetic management are based on a reverse relation – that is, connection of stick and carrot. Since cybernetics is an extremely synergetic science, which encompasses different fields of science, economy, management, engineering, sociology, biology, pedagogy, psychology, education, “cybernetic approaches” to management become a popular habit in construction of different systems and optimal management of them. Cybernetic management enables to bring a system into proximity with a state of equilibrium, to reduce risks of entering into crisis states. Scientists always are dreamers. But scientific hypothesis of cyberneticist, which seemed to be dreams, have come true nowadays. Economists always research the problem of an influence and a relation of economic factors. For instance, the correlation theory and the elements of the study on distribution curves of Ukrainian scientist Ye.Ye. Slutskii, which has been the most substantiated theory among the modern economic and mathematical researches on the problems of demand and a relationship between the function of demand, change of prices and profits since 1912, nowadays is implemented in applied models. N. Viner founded cybernetics as a science on management in 1948. The cybernetic approaches of P. Drucker are applied in management. In 1964 V.M. Glushkov proposed a system of management, which would enable executive bodies to manage a state economy on a real time basis at all levels, that is to say, from a government to direct managers of enterprises and their departments, using networks of computational centers. Subsequently, the scientist understood that there was a need to improve the whole system of management, planning and prognostication in the country. In 60s in Institute of V.M. Glushkov opportunities of electronic payments, which are usual for us nowadays, were already researched. In the late 50s A.I. Berg determined that tasks of cybernetics included human activity efficiency increase in all cases of necessity of management. He founded seminars on cybernetic management and system analysis in Moscow, which were famous to all scientific fields of the USSR. S. Beer defined cybernetics as a science on effective organization and was a practitioner of cybernetic management.

In the second half of the last century economic cybernetics extremely evolved in agricultural production. The first department of economic cybernetics within the system of agricultural higher education institutions of the USSR was created due to an initiative of M.O. Braslavets in Odessa agricultural institute in 1969. Department of cybernetics included a self-financing computational centre, which was the most modern during that period, two research laboratories, in which economic and mathematical models and new developments of computational engineering for agricultural production and particular enterprises of the country were researched and implemented in production. These researches were a prototype of cybernetic management in general and in agriculture in particular. Usage of cybernetics laws that interact within and between all types of systems, organizations, and social institutions created by people is a sense of cybernetic management. Obviously, development of cybernetics is impossible without information technologies. The direction of development of automated management systems inspires mathematical cyberneticist by possibility of approbation and application of theoretic models. Each scientific research consists of elements of modeling. Scientists model the world and desire to enhance it. Cybernetic management and information technologies encompass theoretical concepts, practical tasks, economic and mathematical and computer science models, which synergistically connect researches of different fields of the science and the practice.

Department of economic cybernetics of Vinnytsia National Agrarian University is an initiator of foundation of the scientific journal “Cybernetic Management and Information Technologies”. Having sufficient experience on formation of a library of models of development of an enterprise and a region and on development and implementation of an education management system, actively cooperating with the scientific school of Doctor of Sciences (Economics),

Professor, Head of Department of economic cybernetics of Ivan Franko Lviv National University V.M. Vovk and other scientific schools of cybernetics, national and regional economy and management, practical specialists of Ukrainian IT Directors Community, we decided to become coordinators of hard and soft versions of a platform, which provides familiarization, consideration, discussion on problems of modeling of economic and managerial systems, and development of information technologies and distance education.

Since execution of a dissertation work is impossible without mathematical formalization, modeling, and usage of information technologies, we invite to cooperation postgraduates and doctoral candidates.

Since development of the applied science is impossible without practical adaptation of scientific hypothesis, we look for scientific messages and scientific and practical articles from practical specialists.

Distance electronic education and creation of the effective information environment of a professional activity are the future of quantitative education and the embodiment of the idea "Education over the whole life". Due to these reasons, we wait for different and comprehensive results in fields of innovative and information technologies in the world.

The advisory board plan to develop three directions of the journal – economic, technical, and pedagogical ones. Being members of international projects, we expect to see articles of foreign authors on the pages of the journal.

We invite for cooperation all interested persons. We expect your unordinary hypothesis, original research results, and practical implementations of contemporary information systems will occur on the pages of our journal!

Editors of the journal:

Svitlana Vasylivna Koliadenko, Doctor of Sciences (Economics), professor, Head of Department of economic cybernetics of Vinnytsia National Agrarian University

Yevgen Anatoliiovych Palamarchuk, Candidate of Sciences (Engineering), Professor, Department of economic cybernetics of Vinnytsia National Agrarian University

Olena Oleksiivna Kovalenko, Candidate of Sciences (Engineering), Associate Professor, Department of economic cybernetics of Vinnytsia National Agrarian University, member of Ukrainian IT Directors Community

Зміст

Вітальне слово президента ВНАУ	5
<i>Калетнік Г.М.</i>	
Стохастична потокова модель регіональної освітньої мережі	16
¹ <i>Михайленко В.М.</i>	
Моделі прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	24
^{1a} <i>Бурденюк І.І.</i> , ^{1b} <i>Січко Т.В.</i>	
Методичні підходи до оцінки перспектив розвитку підприємництва в аграрному секторі регіону	31
^{1a} <i>Коляденко С. В.</i> , ^{1b} <i>Коляденко Д.Л.</i>	
The CRM-system market development tendencies and the activation of their implementation in Ukrainian companies	39
¹ <i>Petrovska A.V.</i>	
Автоматичне анотування текстів на основі мовних образів	46
^{1a} <i>Бісікало О.В.</i> , ^{1b} <i>Назаров І.О.</i>	
Реализация методов группового выбора в теории ограничения систем	52
¹ <i>Фисун К.А.</i>	
The adaptive mechanism of supervision of rational environmental management processes based on the theory of E. Ostrom	62
¹ <i>Prutskia O.</i> , ² <i>Gorshkov M.</i>	
Інноваційні моделі процесів надання послуг для ефективного управління на території міста	71
¹ <i>Карлова О. А.</i>	
Еволюція теорії модернізації	78
¹ <i>Коломицева О.В.</i> , ² <i>Гедз М.</i>	
Місце та роль ресурсозбереження у соціально-економічному розвитку регіональних систем	86
¹ <i>Кондратенко Н. О.</i>	
Кибернетический подход к оценке эффективности информационного пространства организации	94
¹ <i>Коваленко Е.А.</i>	
Методы выявления склонностей в интуитивном поиске лиц, принимающих решения в вопросах технологического обновления аграрного производства	102
^{1a} <i>Кукса И. Н.</i> , ^{1b} <i>Ковнеров А. В.</i>	
Особенности вітчизняних систем управління агрохолдингами	109
^{1a} <i>Мороз О.В.</i> , ^{1b} <i>Семцов В.М.</i> , ^{1c} <i>Кукель Г.С.</i>	
Трансакційні витрати комунікаційного середовища хлібопекарських підприємств ...	117
¹ <i>Шлапак О.А.</i>	

Застосування інформаційних технологій для аналізу структурних змін при діагностиці очного дна ока	124
<i>¹Павлов С.В.</i>	
Деякі аспекти управлінського обліку в умовах комп'ютерної системи бухгалтерського обліку	134
<i>¹Правдюк Н.Л.</i>	
Сучасний стан та перспективи розвитку мобільного інтернету	144
<i>^{1a}Семенова К.В., ^{1b}Денисюк В.О.</i>	

Місце та роль ресурсозбереження у соціально-економічному розвитку регіональних систем

¹Кондратенко Н. О.

¹Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

E-mail: ¹*nokondratenko@yandex.ru*

Стаття надійшла 25.11.2013, підписана до друку 02.12.2013.

Анотація. У статті розглянуто вплив ресурсозбереження на соціально-економічний розвиток регіональних систем. Визначено, що ефективний розвиток кожної економічної системи вимагає постійного пошуку оптимальних варіантів сполучення державних і ринкових складових та інтересів. Доведено, що запорукою гармонійного, сталого розвитку українського народу виступає обрання найважливіших пріоритетів в соціально-економічному розвитку держави, що базуються на науково-обґрунтованих критеріях визначення цих пріоритетів.

Ключові слова: ресурсозбереження, регіональна система, соціально-економічний розвиток, матеріальні ресурси.

Annotation. In this paper, the influence of resource on the socio-economic development of regional systems. It was determined that the effective development of any economic system requires a constant search for the best possible combinations of state and market components and interests. It is proved that the key to a harmonious and sustainable development of the Ukrainian people favor the election of the most important priorities in the socio - economic development of the state, based on evidence-based criteria for identifying these priorities.

Keywords: resource, the regional system, the socio-economic development, material resources, fuzzy logic, membership function, optical coherence tomography, idiopathic macular break.

Аннотация. В статье рассмотрено влияние ресурсозбережения на социально-экономическое развитие региональных систем. Определено, что эффективное развитие каждой экономической системы требует постоянного поиска оптимальных вариантов сочетания государственных и рыночных составляющих и интересов. Доказано, что залогом гармоничного, устойчивого развития украинского народа выступает избрание важнейших приоритетов в социально-экономическом развитии государства, основанные на научно обоснованных критериях определения этих приоритетов.

Ключевые слова: ресурсозбережение, региональная система, социально-экономическое развитие, материальные ресурсы.

УДК 332.142.4 : 005

ББК 65.239.712

К 64

Вступ

Важливим аспектом вивчення закономірностей і чинників, що визначають соціально-економічний розвиток, є розуміння сутності самого процесу розвитку та визначення супутніх явищ та процесів, які займають певне місце у якісних змінах. Ресурсозбереження передбачає задоволення потреби національного господарства в їхньому прирості переважно за рахунок економії [3]. Досягається це шляхом комплексного використання ресурсів,

усунення втрат при видобутку, транспортуванні й зберіганні, скороченні відходів при переробці, більш широкого залучення в господарський обіг вторинних ресурсів і попутних продуктів, шляхом уловлювання кошовних продуктів із газів, що відходять, і водних стоків та ін.

1 Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У напрямі розкриття сутнісних ознак сучасного регіонального ресурсозбереження в Україні накопичено певний досвід, що відображений у наукових працях відомих вітчизняних учених, таких як Батура О. В., Бистряков І. К., Геєць В. М., Денисюк С. Л., Дорогунцов С. І., Долішній М. І., Жовтянський В. А., Кабанов А. І., Ковалко М. Л., Коницева Н. Й., Лукінов І. І., Ніколаєв В. П., Ніколенко Ю. В., Онищук Г. І., Паламарчук М. М., Степаненко А. В., Хвесик М. А., Хлобистов Є. В., Фащевський М. І., Чернюк Л.Г. та ін.

2 Мета статті.

Соціально-економічний розвиток – це багатомірний процес, який має розглядатися з урахуванням такої сукупності соціальних та економічних цілей, як: зростання виробництва та доходів населення; збільшення добробуту, поліпшення стану здоров'я, якості освіти; формування умов, які сприяють зростанню гідності громадян; змін в інституціональній, соціальній та адміністративній структурі суспільства; змін у свідомості громадян; змін у традиціях та звичках. Такий підхід дає змогу більш ефективно здійснювати комплексну оцінку регіональних економічних систем й обирати і застосовувати адекватні методи державного регулювання їх розвитку [1].

3 Результати дослідження.

Ефективний розвиток кожної економічної системи вимагає постійного пошуку оптимальних варіантів сполучення державних і ринкових складових та інтересів. Тому вся доцільна діяльність людини, так чи інакше, пов'язана з проблемою ефективності. В основі цього поняття лежить обмеженість ресурсів, бажання економити час, одержувати якомога більше продукції з доступних ресурсів. Проблема ефективності – це завжди проблема вибору. Вибір торкається того, що виробляти, які види продукції, яким способом, як їх розподілити і який об'єм ресурсів використовувати для поточного і майбутнього споживання.

Рівень ефективності робить вплив на рішення цілого ряду соціальних і економічних задач, таких, як швидке економічне зростання, підвищення рівня життя населення, зниження інфляції, поліпшення умов праці і відпочинку.

Важливе значення для підвищення ефективності регіональних економічних систем має вивчення досвіду ресурсозбереження та матеріаломісткості продукції з урахуванням регіональних особливостей і прогнозування на основі прискореного впровадження досягнень науково-технічного прогресу, удосконалення територіальних і галузевих пропорцій (рис. 1).

Основні стратегічні напрями ресурсозбереження можуть бути зведені до таких: комплексне використання мінерально-сировинних і паливних ресурсів; впровадження ресурсозберігаючої техніки і технології; широке використання в галузях переробної промисловості вторинної сировини; ефективне регулювання ресурсозбереження, підтримання продуктивності.

Одним з вагомих компонентів ресурсозбереження є вторинний ресурсний потенціал. Навіть за кризових умов господарювання щорічно утворюється близько 600-700 млн. тонн відходів з номенклатурою більше ніж 50 найменувань, в структурі яких переважає видобувна, паливно-енергетична, металургійна, хімічна промисловість. У перспективі передбачається формування ефективного механізму вторинного ресурсоспоживання і залучення у цю сферу іноземних інвестицій. Зокрема, значного розвитку набуде вторинна металургія. Особлива увага приділятиметься розширенню напрямів використання макулатури, полімерної вторинної сировини, деревини; створюватимуться потужності по переробці картонної, скляної, металевої та пластикової тари і упаковки.

Важливим пріоритетом є підвищення ефективності енергозбереження у зв'язку з тим, що Україна належить до енергодефіцитних країн і за рахунок власних джерел задовольняє свої потреби в паливно-енергетичних ресурсах менш ніж на 50 %.

В цілому, комплексний розвиток усіх напрямів ресурсозбереження дасть змогу сформувати нову ідеологію господарювання, що базується на економному використанні наявної ресурсної бази, оптимальному співвідношенні первинних і вторинних ресурсів та маловідходному виробничому циклі.

Ресурсозбереження як фактор підвищення ефективності виробництва повинно функціонувати в рамках справедливого законодавства, закони повинні чітко формулювати взаємовідносини між природними ресурсами і фізичними та юридичними особами. Особи, задіяні в виробництві з використанням ресурсів, запаси яких на межі або скоро будуть на межі, повинні стимулюватись з боку держави за новітні пропозиції щодо економії ресурсів за рахунок нових технологій, заміни одних ресурсів другими в нормах балансу реального співвідношення одних ресурсів до других. Треба наголосити, що такі міжнародні іноземні фонди, як Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, зацікавлені в проектах наших підприємств, спрямованих на підвищення виробництва завдяки новим технологіям, які також відповідають міжнародним екологічним стандартам, і під перспективні бізнес-проекти на тендерній основі пропонують довгострокові кредити під невисокі відсотки.

Індустріальна діяльність людини в багатьох аспектах веде до небажаних явищ і так званої ланцюгової реакції процесів, шкідливих для органічного і неорганічного світу і, насамперед, для людей, тому ресурсозбереження неможливе без вирішення проблеми поліпшення екологічного стану території України, у першу чергу слід починати з впровадження системи природоохоронних заходів у тих регіонах, де сьогодні екологічна ситуація найбільш напружена і які мають найбільше соціально-економічне значення для нашої держави. Такими регіонами уряд визнав: Донецько-Придніпровський, Поліський, Карпатський, Азово-Чорноморський.

Залучені в господарський обіг природні ресурси є важливим фактором виробництва і не можуть не враховуватись у національному багатстві. Природні ресурси, залучені у виробництво, є носіями виробничих відносин і втілюють у собі єдність споживної вартості.

Суспільству важливо знати, скільки потрібно докласти праці, щоб замінити ті чи інші ресурси, які були вилучені в природі. Отже, ресурсозбереження – це не лише елемент виробництва, воно також важливе для будь-якого суспільства, оскільки дає змогу зберігати працю або попереджувати її втрати в майбутньому. Оцінка ресурсів повинна відображати не стільки фактичні витрати, пов'язані з використанням, скільки значущість природних ресурсів для народного господарства. Останнім часом досить широкої популярності набула енергетична оцінка природних продуктивних сил. Вона ґрунтується на тому, що природні ресурси мають певний енергетичний еквівалент, який залежить від їх внутрішнього потенціалу і попередніх витрат на їх утворення. Тобто під різномірні явища підводиться єдина основа, що дає змогу їх порівнювати.

Рис. 1. Місце і роль ефективного використання ресурсів в процесі ресурсозбереження регіональних економічних систем

Різниця або відношення між витратами і виходом енергії досить об'єктивно характеризує продуктивність праці.

Техніка розрахунку оцінки природного ресурсу за енергетичною методикою зводиться до дії згідно з формулою (1):

$$ОПРе = Ee/Be, \tag{1}$$

де ОПРе – оцінка природних ресурсів енергетична;

Ee – енергетичні витрати на утворення певного виду природних ресурсів;

Be – вихід енергії, який може бути одержаний з цього виду природного ресурсу при його використанні.

Але оцінка природних умов і ресурсів історично відносна і залежить від цілої низки умов – соціальних, економічних, природних, науково-технічних, від етапу і ступеня використання самих природних ресурсів і ступеня рівноваги природного середовища. Підвищена увага в наш час приділяється економічним оцінкам природних ресурсів, хоча вони дотепер залишаються ще недостатньо обґрунтованими.

Чим ефективніше використовуються сировина, матеріали, паливо, енергія, тим менше їх витрачається на виготовлення певної кількості продукції, тобто створюється можливість збільшити обсяги виробництва, що в цілому підвищує його ефективність.

Використання матеріальних ресурсів (матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих виробів, палива, запасних частин, малоцінних і швидкозношуваних предметів, води, енергетичних ресурсів, відходів виробництва) повинно перебувати під постійним контролем, що пояснюється їх високою питомою вагою у собівартості продукції (від 60 % до 90 % усіх витрат на виробництво), а тому основним резервом зниження витрат є зниження матеріалоемності. Показники використання матеріальних ресурсів наведені на рис. 2.

Рис. 2. Основні показники використання матеріальних ресурсів [2]

Значна кількість показників використання матеріальних ресурсів пояснюється різноманітністю об'єктів обліку та необхідністю комплексного аналізу на всіх стадіях їх зберігання та споживання.

Одним із найважливіших критеріїв оцінки матеріальних ресурсів є відстеження показників ефективного використання матеріалів. Динаміка зниження спожитих ресурсів на одиницю продукції характеризує успіх чи невдачі в управлінні матеріалоемністю.

З метою визначення потреби в основній сировині та інших видах матеріальних ресурсів користуються відповідними нормами витрат на виготовлення одиниці тієї чи іншої продукції. У кожній галузі народного господарства на основі проведення відповідних досліджень розробляються норми на кожен вид продукції. Нині в ринкових умовах господарювання ці норми розробляються переважно самими підприємствами або ж на їх замовлення відповідними науково-дослідними організаціями. Чинником, що сприяє підвищенню ефективності використання матеріальних ресурсів, є їх нормування.

Застосування системи норми витрат матеріальних ресурсів включає велику кількість різноманітних норм. Для практичного користування їх класифікують за певними ознаками:

- 1) періодом дії;
- 2) масштабами застосування;
- 3) ступенем деталізації об'єкта нормування; ,
- 4) ступенем деталізації номенклатури матеріалів;
- 5) призначенням.

За періодом дії розрізняють норми: перспективні, що враховують прогресивні напрями у використанні сировини, матеріалів протягом кількох років; річні, що визначають середньорічні витрати матеріальних ресурсів; поточні, які пов'язані з конкретним технологічним процесом в обмеженому календарному періоді.

За масштабом застосування розрізняють норми індивідуальні, що застосовуються для виготовлення окремого виду продукції, і групові – для окремих видів продукції.

За ступенем деталізації об'єкта нормування розрізняють такі норми витрат матеріальних ресурсів: на одиницю готової продукції, на вузол, на деталь.

За ступенем деталізації номенклатури матеріалів розрізняють норми специфіковані (на вид ресурсів за конкретними їх параметрами) і зведені (на вид ресурсів зі зведеною номенклатурою).

За призначенням застосовують норми витрат окремих видів матеріальних ресурсів – сировини, основних матеріалів, палива, енергії тощо.

Норми витрат матеріальних ресурсів мають бути прогресивними, технічно та економічно обґрунтованими (з урахуванням досягнень науки і техніки, передового досвіду, перспектив на майбутнє).

Техніко-економічне обґрунтування норм витрат матеріальних ресурсів пов'язане з аналізом їх структури. Структура норми витрат матеріальних ресурсів являє собою склад і співвідношення окремих її елементів. Для більшості матеріалів структура норми витрат представлена формулою:

$$H_b = R_q + Q + q, \quad (2)$$

де H_b – норма витрат;

R_q – чисті витрати матеріалу на одиницю продукції або виробничої роботи (корисні витрати);

Q – неминучі технологічні відходи та втрати;

q – інші організаційно-технологічні втрати, що виникають у процесі транспортування, зберігання тощо.

Чим менші складові норми Q і q , тим якість норми витрат вища. Норми витрат матеріалів на виготовлення одиниці продукції розраховують з урахуванням її матеріаломісткості.

Таким чином, починаючи приблизно з останньої третини ХХ ст., з незначним відставанням у часі регіональні економічні системи потрапляють під відчутний вплив кризових явищ, спричинених екстенсивним шляхом розвитку. Додаткове залучення наявних ресурсів перестало давати бажаний результат, більше того, почала давати ознаки криза нестачі необхідних ресурсів. Економічні системи потрапляють у залежність від обмеженості ресурсів та відчувають гостру необхідність зміни векторів і пріоритетів розвитку. Очевидною і нагальною є якнайскоріша відмова від ресурсномістких і витратних технологій [4] та трансформація суспільно-економічних відносин у напрямку маловідходних і ресурсозберігаючих моделей виробництва і споживання. Таким шляхом стала інтенсифікація виробництва, тобто підвищення інтенсивності виробництва шляхом більш повного використання ресурсного потенціалу. Це стало можливим за рахунок зростання продуктивності праці, більш ефективного (економного) використання матеріалів, підвищення віддачі основних засобів [5].

Узагальнюючи наведені матеріали, можна стверджувати, що пріоритети в соціально-економічному розвитку регіональних економічних систем визначаються концепцією соціально-економічного розвитку, яка реалізується в стратегії та відповідних програмах соціально-економічного розвитку, які, в свою чергу, приймаються в залежності від поставлених цілей на коротко-, середньо- або довгострокову перспективу. Законодавчою базою складання програм розвитку є Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [6].

4 Висновки.

Підсумовуючи викладене вище, доходимо висновку, що запорукою гармонійного, сталого розвитку українського народу, коли збалансовуються інтереси всіх соціальних груп населення, бізнесу та держави, виступає обрання найважливіших пріоритетів в соціально-економічному розвитку держави, що базуються на науково-обґрунтованих критеріях визначення цих пріоритетів. Суть формування стратегії ресурсозбереження регіональних економічних систем у загальному вигляді зводиться до того, щоб змінити існуючий економічний порядок (економічну систему), забезпечити економічне зростання суспільства. Незважаючи на певні труднощі становлення та розвитку моделей та методів управління цими процесами в Україні, більшість вітчизняних науковців та аналітиків-практиків схиляються до думки про можливість організації ефективного управління процесами соціально-економічного розвитку країни, що налаштовує на оптимістичний лад всіх зацікавлених у цьому, і, в першу чергу, «маленьких українців» – пересічних громадян, основних «споживачів» результатів діяльності державних органів влади.

Список літератури

1. Діба М. І. Економічна стратегія перехідної економіки України / М.І.Діба // Стратегія економічного розвитку України: наук. зб. Вип. 4. – К.: КНЕУ, 2001. – 306 с.
2. Информационный портал «Энергетика, энергосбережение, экология» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.energ.net.ru>.
3. Економіка та організація діяльності фірми [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://in1.com.ua/n1.com.ua-tov>.
4. Dahmen E. Entrepreneurial Activity and the Development of Swedish Industry, 1919–1939 / E.Dahmen. – Stockholm, 1950. – P. 16–24.

5. Пивоваров К. В. Финансово-экономический анализ хозяйственной деятельности коммерческих организаций / К.В.Пивоваров. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2006. – 120 с.
6. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

References

1. Dyba M. I. Ekonomichna stratehiya perekhidnoyi ekonomiky Ukrainy / M.I.Dyba // Stratehiya ekonomichnoho rozvytku Ukrainy: nauk. zb. Vyp. 4. – К.: KNEU, 2001. – 306 s.
2. Informacionnyj portal «Jenergetika, jenergosberezhenie, jekologija» [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.energ.net.ru>.
3. Ekonomika ta orhanizatsiya diyal'nosti firmy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://in1.com.ua/n1.com.ua-tov>.
4. Dahmen E. Entrepreneurial Activity and the Development of Swedish Industry, 1919–1939 / E.Dahmen. – Stockholm, 1950. – P. 16–24.
5. Pivovarov K. V. Finansovo-jekonomicheskij analiz hozjajstvennoj dejatel'nosti kommercheskih organizacij / K.V.Pivovarov. – М.: Izdatel'sko-torgovaja korporacija «Dashkov i K», 2006. – 120 s.
6. Zakon Ukrainy «Pro derzhavne prohnozuvannya ta rozroblennya prohram ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrainy» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

Про автора:

Кондратенко Наталя Олегівна - д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту та маркетингу в міському господарстві Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова.